

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Thesavrvs|| Locorvm|| Commvnivm|| Jvrisprvdentiaē

Barbosa, Agostinho

Lipsiæ, 1697

Cap. CVIII. Probatio, Probare.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80071)

possint omni gradu, dignitate, & privilegiis privari. textus est in *l. 1. & 2. C. de fals. monet.* Tiber. Decian. *lib. 7. crim. c. 8. num. 23.*

CAP. CVI. Prius.

Axioma I.

Prius quod est in voce, praesumitur etiam prius in sensu, *l. si communis servus i. 21. de stipul. serv. Wessenb. 1. conf. 41. n. 72.* quia ex ordine verborum manet intellectus, & praetatio inducitur, *l. beredes mei 57. §. fin. ff. ad SC. Treb.*

II.

Quae uno contextu fiunt, non est dari prius & posterius. *l. 2. §. prius 4. ubi Dd. ff. de vulg. & pupill. substit. l. nec enim 6. ff. de solut. §. ante. Inst. de legat. Goedd. ad l. 243. num. 2. de V. S.*

III.

Quotiescunque duo sunt, quorum quodlibet habet perfectionem in se ipso, & se habent ad invicem ut prius & posterius, & quidem in oppositum, tunc necessario posterius debet tollere prius. Pantiſchman. *lib. 2. pract. quae. 13. num. 12.* Exemplum est in contractibus. *l. si servus 7. §. paterne ne peteret 2. ff. de pact.* quamvis enim illi in generalitate sunt concepti, nihilominus tamen posteriores contractus tollent priores. *l. §. uno 18. §. & ejus 1. ff. de Acceptil. §. est autem prodia 2. Inst. quib. mod. toll. obligat. l. qui Rome 122. §. duo fratres 6. de V. O. idem esse & in testamentis, textus est in *l. sancimus 27. C. de testam.* ut enim secundum testamentum per se subsistat & primo opponatur, consequens videtur, ut tollat etiam primum ipso jure. In privilegio tamen non procedere, per cap. *veniens 19. de prescript.* limitat Pantiſchman. *2. quae. 13. n. 22. vid. supr. cap. praeced. 22. 15.**

CAP. CVII. Probabile.

Axioma I.

Quod non est probabile, non etiam est punibile. Vultejus *lib. 3. Consil. Marpur. 29. numer. 57.*

II.

Probabilia ut plurimum inter se sunt contraria. Aristot. in *Rhetor. c. 25. Vigel. in rat. eleg. jur. contr. col. 10. & in Dialect. jur. tit. de thes. seu questione juris infinita disputanda, p. 393.* Nebelkæ *decis. 2. p. 47.*

III.

Probabilis causa cum deest, audiendus non est, quia nova molitur. Mev. *Conf. 49. n. 35.*

CAP. CVIII. Probatio, Probare.

Axioma I.

Probare est persuadere Judici, *l. 12. de probat.* Quod non contingere semper ut volumus, scribit Cujac. *l. 3. 99. Papin. ad l. 1. ff. de probat.* Quare & Oratorem Apollodorus apud Quintilian. fortuna & eventui subicit, ut si forte non pervalerit, nomen suum retinere possit. Cujac. *12. resp. Paul. ad l. 73. de condit. & demonstrat.*

II.

Non est boni viri ea dicere, quae probare non possit, sed potius silere debet. *cap. plerumque 27. 2. quae. 7. vid. Anton. tit. 7. de rescript. conclus. 22. num. 23.* quod enim quis probare non potest, non proferat. *can. si tantum 2. & seq. 6. quae. 2. vid. Gail. 1. de pace publ. cap. 5. n. 3.*

III.

Probationis suae initium nemo è domo rei deferre debet. *l. de minore 10. §. tormenta 3. ff. de quae. 1. nimis grave 7. C. de testib.* origo enim petitionis ex instrumentis ejus, qui convenitur, fundari non oportet. *l. 1. l. fin. C. de edend. Regner. Sixtin. 1. Consil. Marpur. 9. num. 97. cum seq. Pacian. 1. de probat. cap. 61. num. 49.* sed potius actor ipse probationes adferre & domo instructus venire debet, quam ut à reo eas quasi gladium exigat. *l. 7. C. de testib. Wessenb. parat. de interrog. in jur. fac. num. 5.* siquidem probandi necessitas onus est & molestia. B. Argentraus *Comm. in consuetud. Britan. artic. 164. n. 3. §. retinendi.* ubi Bachov. & Dd. communiter. *Institut. de interd. adeo ut is, cui incumbit probatio, adversarium necessitate probandi contrarium adstringere nullatenus possit. l. actor. 23. C. de probat.*

IV.

Probare talem se debet, qui vult ut talis admitti. *l. non ignorant. 9. ibique Salicet. & Butrigar. Cod. de his qui accusar. non poss. Bald. in l. eum qui duas. num. 3. vers. & nota quod qui petit. C. ad L. Jul. de adulter. Jafon. conf. 102. numer. 4. vol. 4. Marfil. in pract. crimin. §. diligenter. numer. 171. vers. pro quibus facit. Roland. à Valle conf. 65. perspectis. num. 12. vol. 1. Paris. consil. 115. incip. Johannes. num. 2. vol. 4. ita fraternitatem esse ab eo probandam, qui eam allegat, probat *l. non epistolis 13. in fin. C. de probat.* ita etiam in terminis legitimationis consulere Roland. à Valle conf. 43. incip. Legitimationem. n. 23. vers. verum si diligenter. vol. 4. & conf. 100. incip. revocatur. num. 19. vers. quibus tamen non obstantibus. vol. 2. Alex. conf. 60. visa legitimatione. num. 17. vers. venio ad secundum. vol. 2. Castren. conf. 178. super num. 1. vers. cum igitur ille. vol. 2. idem obtinere & in terminis adoptionis tradit Alex. in *l. neque professio.* & ibi Jaf. C. de testam. idem Alex. in *l. si pater tuus. num. 2. C. de ber. inst. Pac. 2. de prob. c. 18. n. 3.* quin imò extendi eam posse ad quodcunque consanguinitatis genus, sive sit agnatio, sive cognatio, sive alia affinitas, quae in iudicium deducatur, latè deducit Pacian. *2. de probat. c. 12 per tot.**

V.

Quicumque modus probandi nullà ratione naturali nititur, sed Dei tentationem involvit, ille

est illegitimus, e. g. duellum, gestatio ferri candentis *cap. fin. X. de purgat. vulgar.* immersio in aquam frigidam, *Wasser-Probe* / cruentatio cadaveris interfecti in praesentia insimulati homicidae, vulgo *Baarrecht*. *Speckh. 3. Class. 3. q. 11. numer. 22.*

VI.

Probationum facultas non debet angustari, sed ampliari. *l. quoniam 21. in fin. C. de heret. l. generaliter 12. Cod. de reb. credit. l. ne quid 7. ff. de incend. ruin. naufr. c. quoniam 5. extr. ut lite non contest.* Bald. in *Auth. at qui semel. n. 3. C. de probat.* Speculat. in *S. 1. n. 80. de teste, gl. in Auth. ut sine probib. matr. verb. SCto. Dec. in c. 2. n. 25. v. quod absurdum extr. de probat.* Bald. *conf. 317. punctus super quo. n. 2. vol. 4.* Butrig. in *c. si diligenti num. 16. vers. per hoc dicunt. col. 3. extr. de for. compet. & ibi Joh. Imola n. 9. col. 2. Cravett. conf. 207. responsiones n. 9. vers. postremo. col. fin. Chassan. conf. 19. iuxta predicta n. 32. vers. & probationum facultas Signorol. de Homodeis conf. 156. Factum. num. 10. Alban. conf. 15. Non est dubium. num. 5. col. fin. Paris. conf. 70. Pro resolutione. n. 8. vol. 4. Marfil. in rubr. C. de probat. num. 443. vers. ultimo pro complemento, adeo ut nec statuto Alban. conf. 15. num. 5. vers. & regulariter reprobat. col. 2. nec pacto privatorum angustari possit. Gloss. in *d. Auth. ut sine probib. matr. verb. SCto. Anton. de Buttr. in cap. si diligenti. col. 3. num. 16. vers. fallit tertio. extr. de for. compet. Florian. in l. 1. num. 1. ff. de testib. Jacobin. de S. Georg. in *Auth. jubemus. num. 7. Cod. de judic. & ibi Paul. de Castr. numer. 3. vers. sed si fiat extr. judicium. colum. 2. Angel. in l. pactum inter heredem. vers. sequitur. colum. 3. ff. de pactis.***

VII.

Probatio nulla melior, quam quae sit per facti evidentiam, ideoque omnibus praefenda. *l. Magistros 7. C. de professor. G. & Bald. in l. si vero. 5. §. 1. verb. evidentissime locupletem. ff. qui satisd. cog. Bald. in l. contra negantem in fin. C. ad L. Aquil. Zaf. conf. 15. n. 24. lib. 1. & conf. 2. n. 10. lib. 2. per evidentiam enim rei res fit notoria & manifesta, c. manifesta 15. caus. 2. q. 1. Regn. Sixtin. 2. conf. Marp. 8. n. 17. multumq; declarat, quia, ut dicebat Baldus in *conf. 379. Sequitur num. 6. vol. 1.* quod oculus videt, nemo fideliter negat. Bertazol. 1. *consult. decis. conf. 1. n. 15.* probationem ergo naturae manifestam humanae demonstrationis adminiculo non indigere, ex *l. ubi autem non apparet 75. §. illud dubitationem 4. de V. O. consiluit Oldenb. 2. conf. Marp. 5. num. 32.* multis tamen eam innatam esse *Φιλανθρία* seu vacordiam, ut ipsis, quod narras, nunquam videatur probatum, etiam si litteram expressam actorum ostendas, & ipsum solem quasi in tuis manibus geras, ait Mascard. *de prob. vol. 1. q. 2. numer. 24.* Hinc eleganter de probationibus ineptis ait Cujacius in *Mercatore lib. 1. c. 1.* Aut meliore argumento uti debuisti, aut pravo non debuisti rem certam incertam facere atque suspectam: Hoc enim genere veritatem quodammodo impugnas, nullo modo tueris. Adde & A. Robert. *lib. 1. rer. judic. c. 14. p. 270. cum seq. quibus ad stipulatur &**

Lud. Viv. *lib. 5. de tradend. disc.* dum refert: Fuisse quosdam, qui magnae pietatis loco ducerent mendacula pro religione confingere: quod & periculosum est, ne veris adimatur fides propter falsam, & minimè necessarium: quoniam pro pietate non tam multa sunt vera, ut falsa, tanquam ignavi milites atque inutiles oneri magis sunt quam auxilio, siquidem detorta (inquit Rivetus in *apolog. pro Virgine Maria lib. 1. cap. 1. numer. 22.*) infringunt vim eorum, quae per se sufficiunt, & proprio splendore mentem illustant, & in veram tanti mysterii cognitionem recta & sine ambagibus deducunt: quae obtorto veluti collo & per vim ed trahuntur, veris saepe praedjudicant, & contradicentibus ansam calumniandi praebent. Dum enim incerto (ut loquitur idem Rivetus *lib. 1. cap. 9.*) incerta confidenter asseruntur, certis etiam hac ratione derogatur. Cum supervacuis (verba sunt Anacleti Papae in *c. si omnia 7. caus. 6. q. 1.*) ad beneficia laboret impendii qui solem certat facibus adjuvare: Quo alludunt & Quintil. *lib. 5. inst. orat. c. 12.* dum ait, in rebus apertis argumentari tam est stultum, quam in clarissimum solem mortale lumen inferre. Sen. *ep. 83.* Superest ex hesternis mihi cogitatio, quid sibi voverint prudentissimi viri (Stoici & inter hos imprimis Zeno) qui rerum maximarum probationes levissimas & perplexas fecerunt, quae ut sint verae, mendacio tamen similes sunt (quomodo Zeno colligebat) virum bonum non futurum ebrium; ebrio, inquit, sermone secretum nemo committit. Viro bono autem committit. Ergo vir bonus non est ebrius: Huc adde, quae tradit Antecessor Gröningensis in *Regulis Juris Anno 1630.* Lambert will der Sau ein Ohr abbauen / und triff den Schwan. Et Guntherus in *Ligurino, lib. 3. de Arnoldo Brixienfi:*

Et fateor pulchram fallendi noverat artem

Veris falsa probans: qui tantum falsa loquendo

Fallere nemo potest: veri sub imagine falsum

Inluit & furtum deceptos occupat aures.

VIII.

Probatione deficiente deficit substantia causae, Pacian. *lib. 1. de probat. cap. 5. num. 5.* Nil enim nobis jura sunt profutura, ubi probatio deest, cum multos saepe videamus iustam causam foventes propter probationum inopiam succumbere, juxta illud: Amice, jus tibi non deficit, sed probatio, *l. sunt duo Titii 30. ff. de test. m. tutel. ibique Bald. & in l. ingenium. num. 9. vers. csi nescit. ff. de stat. homin.* Ancharan. *conf. 242. Prius in princ.* cum virtus causarum pondus litis & exitus totius controversiae in ea consistit, ut not. Bald. in *cap. quia propter. num. 23. colum. penult. extr. de Elect. & in l. 2. num. 8. vers. brevis ego dixi. col. 4. C. de Episcop. audient.* à qua omnis contentiosi fori iustitia dependere dicitur, ut ait Imol. de S. Georg. in rubr. *de probat. n. 8. vers. addit. colum. 2.* Baldus in rubr. *extr. de judic. n. 10. vers. est & iustitia. colum. 3.*

IX. Pro-

IX.

Probatio ubi ex dispositione legis actum debet præcedere, ex intervallo seu post factum admittenda non est. Rolandus à Valle *conf. 65. num. 10. vol. 3.* Afflict. *decis. 355. num. 5.* Tempus enim ad formam maxime pertinet, Baldus in *l. ordo C. de Exec. rei judic. Marfil. conf. 65. num. 4. & conf. 117. num. 15.* Socin. jun. *conf. 37. num. 10. volum. 2.* ita si quis debitorem suum tanquam fugitivum fecit incarcerationi omilla probatione, quæ vigore Legis capturam præcedere debuit, tum creditor, etiam si postea probationes afferat, audiendus non erit, Baldus *conf. 318. lib. 4.* quia captura fuit injuriosa, inde infirmandum id, quod sine ratione processit, *l. si cum nulla 58. de re judic. Clem. appellanti de appellat. adde & Roman. conf. 241. n. & post eum Peck de jur. sssend. cap. 12. numer. 6.*

X.

Probationes dicuntur fieri ad fidem faciendam judici, non parti, *l. quingenta 12. in fin. ubi gloss. de probat. l. si quando 19. C. de testib. l. 1. C. de condit. ob turp. caus. l. 1. §. 16. ibi: dicturi sententiam. consilium instruit. ff. de quest. cap. Statutum 11. §. cum vero 1. de rescriptis. in 6. Carpzov. p. 1. conf. 17. definit. 5. num. 3.* Is enim semper negaturus esset, donec adversarius bona fide agnosceret, & sibi satis probatum esse diceret, frustra litigaretur. Etiam si solem ipsum ad ostendendam veritatem in manibus gereres. Vide Oldendorp. in *Enchirid. de probat. sub rubric. quid sit probatio. §. ceterum quod sequitur.* & ut bellissime dictum laudat Mascard. *1. de probat. quest. 2. num. 24. & quest. ult. num. ult.*

XI.

Probatio & sententia pari passu ambulant, Chaffan. *conf. 68. Visis. n. 35. vers. item plus dicit.* Tanta enim ejus est vis, ut argumentum à sententia ad probationem validum esse dixerit Everh. in *Topic. loc. 50. à sent. ad prob. per l. Lege Junia Petronia 28. ff. de manum. ff. adeo ut hoc æquiparatum procedat non modo in iis, quibus prodest nocere sententia, iisdem noceant profintve probationes, Bartolus in *iis apud quem. col. fin. vers. sed an porrigatur. C. de edend. & ibi Jafon. nam. 28. vers. limita in omnibus. colum. fin. & Alexand. num. 11. v. r. secunda conclusio. Curtius sen. conf. 62. Magnificè. num. 2. vers. sic etiam coningit. colum. 1. sed etiam in quibus sententia nulla non nocet, obsint tamen acta, ut ait Ripa in *l. is apud quem. num. 38. colum. penult. Cod. de edend. maxime in favorabilibus, Everhardus d. loc. num. 1. per exempl. ibi allegata.***

XII.

Probationes duæ semiplenæ faciunt unam plenam probationem, *l. instrumentas. C. de probat. l. qui sententiam 16. Cod. de penis. cap. præterea 17. extr. de testib. & attest. cap. ult. extr. de success. ab intest. Pract. Papicenf. in pract. form. respos. rei conventi. §. jurisjurandi. num. 14. Salicet. in *l. bone fidei 3. Cod. de reb. credit. Campegi. in trakt. de testib. reg. 303. Carpzovius p. 1. conf. 17. definit. 36. n. 3.**

XIII.

Probatione supervacua nemo debet gravari, arg. *l. hac stipulatio 14. §. 1. ff. ut legat. nom. ca-*

veatur. Carpz. p. 1. conf. 17. definit. 25. n. 3. vide infra de Superfluo axiom. 7. Hinc notorium non est probandum, quia probatio ideò injungitur, ut per eam fides fiat judici, in notoriis verò fides jam adest. *conf. cap. 9. X. de Accusat.* Ita attentata notoria statim absque ulteriori probatione à judice revocanda. *Mev. P. 4. dec. 206.*

Amplia, ut si notoria non fuerint allegata, judex illa ex actis supplere debeat. *Mev. P. 7. dec. 155. & P. 8. dec. 202.*

Limita: nisi negetur esse notorium, quò casu tamen non veritas probanda, sed notorietas.

XIV.

Per quodcumque aliquid introducitur, per id etiam probatur, quia ipsa introductio probanda, ergò etiam ejusdem media: ita cum actibus, etiam extrajudicialibus introducatur consuetudo, iisdem etiam probatur.

Limita, ut hæc probatio plena sit, præsertim si sit contra jus. *Mev. P. 4. dec. 3.*

XV.

Quicumque alterum servum sive hominem proprium esse dicit, illi incumbit probatio, quia pro libertate ut naturali facultate semper præsumitur & semper adesse censetur salva indoles rei primigenia. Probatur verò hominem aliquem esse proprium (1.) ex præstatione servitiorum, (2.) ex testibus, (3.) ex nativitate, si scilicet parentes tempore nativitatis fuerint rusticæ conditionis. *Mev. P. 6. Dec. 335.*

XVI.

Probata causâ probatur effectus, & ita probatâ copulâ carnali probatur quoque filiatio filii naturalis, hinc si mulier probet copulam Titii, Titius pro patre infantis erit habendus.

Limita, ut non procedat quoad effectus Civiles, e. g. successionem, (2.) ut civiliter quidem ita probetur filiatio, vix tamen naturaliter.

XVII.

Quodcumque quis ad fundandam suam intentionem allegat, illud probare tenetur, quia non probanti non creditur, & præsumitur, quis ejus, quod allegat, optimam habere notitiam.

Limita, nisi allegans habeat pro se præsumtionem juris, *l. 16. in fin. C. de probat.*

XVIII.

Quocumque modo jura possidentur, eodem modo probantur, quia quatenus possidentur, eatenus etiam in sensu incurrunt. Hinc igitur quoniam jura exercitio possidentur, probato exercitio v. g. juris vehandi aut actuum jurisdictionis, probatum censetur ipsum Jus venandi vel Jurisdictionis.

XIX.

Quicumque possidet, ille non tenetur probare, *l. fin. ff. de R. V.* quia in dubio pro possessore præsumitur *l. 47. de O. & A.* nisi contra possidentem militet præsumtio juris. *vid. Rubr. Possessio.*

XX.

Quoties probatio fieri debet in continenti, toties intelligitur terminus probatorius, ein *Gerichts-Termin.* Quia verba secundum subjectam materiam & naturam actus sunt explicanda *l. 22. §. 26. ff. de Legat. 2.*

XXI. Fa-

XXI.

Factum, quod quis allegat, probari debet, non jus, facta enim ut plurimum incerta sunt & dubia, cum contrā jura sunt certa & indubia.

Limita (1.) nisi de facto aliunde, v. g. ex natura cursu vel ex aliis praviis indiciis, constet. (2.) nisi jus fuerit illiquidum, adeoque negetur esse juris, sic consuetudo est probanda. *cap. 1. de Consuet. in 6to.*

XXII.

Probationis difficultas dicitur adesse, ubicunque res non possunt oculorum casui demonstrari, ut quia sunt peremptæ. Nam tunc semper dicitur adesse difficultas probationis, ita post Jafonem scribit Mascardus. *concl. 472. numer. 31. & 32.* Unde & in his, quæ probationis sunt difficilius, sufficere probationes per conjecturas, ex l. *consensu 8. C. de repud. l. filium eum. 6. ff. de his qui sui vel alieni jur. deducunt Anton. de Butr. in cap. veniens. cl. 2. de testib. Bald. in Auth. quas actiones. col. ult. numer. 9. C. de SS. Eccles. & cons. 229. numer. 11. vol. 2. Alexand. cons. 77. numer. 4. in fin. vol. 7. Feder. de Senis cons. 119. Nulli dubium. Marfil. sing. 1. in fin. Bart. in l. de pupillo §. si quis ipsi, & ibi Alex. numer. 22. ff. de nov. oper. nunc. Jafon. in l. si quis ex Argentarius. §. Prator. numer. 18. ff. de edend. Benintend. decis. Bonon. 43. numer. 3. Gail. 2. observat. 93. numer. 18. quod tanquam axioma inter regulas retulit Duen. reg. 553. & pro singulari habuerunt Hyppolit. sing. 1. in fin. Diaz. reg. 598. Carpov. p. 1. constit. 12. defin. 5. numer. 4. quia, ut ait Gailius 2. obs. pract. 149. n. 9. Lex est contenta eā probatione, quæ haberi potest, si materia sui natura difficultatem probationis habeat, & adminiculum vehemens suppleat, si quis sit defectus probationis. Baldus in l. ea quidem. numer. 9. vers. adminiculum Cod. de accusat. unde sicut sæpe magna per testes probandi difficultas est, l. testium 18. C. de testib. Wesenb. in Comment. de condit. & sub rubr. de condit. sine causa. ita & in specie dominiū (quod difficilis probationis esse perhibetur à Gail. 2. obs. 26. numer. 2.) probari posse per conjecturas apparet ex l. indicia. 19. C. de rei vindicat. l. proprietatis 4. C. de prob. allegatæ a Menochio de arbitr. judic. quest. lib. 2. cas. 42. numer. 1. Calcan. cons. 31. numer. 11. Decius cons. 140. numer. 14. Socinus sen. cons. 205. numer. 3. vol. 2. Socinus jun. cons. 135. numer. 14. vol. 21. idem de consanguinitate & proximitate not. Bart. ad l. qui ignorat C. de his qui accusare non poss. Fernand. Valq. 2. illustr. quest. 8. numer. 20. Mascard. de probat. conclus. 409. numer. 3. Mandel. cons. 83. n. 11. Bursat. cons. 89. numer. 1. atque ideo in iis, quæ sunt difficilius probationis, à regulis ordinariis sæpe receditur, & sufficit, probationem fieri eo modo quo potest. Argent. 1. cons. 38. n. 11.*

XXIII.

Probare qui non potest quod objecit, poenam quam intulit ipse patiatur, *cap. Paulum. in fin. 6. 2. quest. 3. cap. quia 2. q. 8. cap. ibi 3. q. 6. quia 5. q. 6. cap. 1. extr. de calumn. c. 1. 2. extr. de procurat. ac condemnatur alteri parti in expensis, cap. 1. in fin. de Elect. in 6. c. significaverunt 36. extr. de testib. ita accusator si probare nequeat crimen illatum, fit infamis, & posthac ad accusandum non ad-*

mittitur, *cap. si quis 2. quest. 3. cap. ult. extr. de calumniat. nisi resipuerit, tum si forte iratus allicui objecerit, reum objecti criminis non facit, d. c. si quis. quest. 3.*

XXIV.

Probatio incumbit affirmanti, *cap. sicut. 39. extr. de sentent. excommunic. factum enim negantis nulla est probatio. c. ult. 6. q. 5. c. bone 23. extr. de Elect. cap. super hoc 5. extr. de renunciat. c. quoniam 11. extr. de probat. & accusatus exceptionem non negationem probare debet, c. quod autem 1. §. item accusatus 6. q. 5. unde probatio affirmativa negativæ prævalere dicitur. cap. ad nostram 12. extr. de prob. nisi quando negativa in se includeret affirmativam, tum enim eam quis probare poterit, *cap. cum dilectus 3. extr. de success. ab intestat. vid. sup. lib. 12. c. Negatio. aut. quando pro affirmante militat presumptio 1. §. §. de re milit. aut ille est in possessione l. 16. C. de probat.**

XXV.

Probant multa simul collecta, quæ singula non probant, *c. cum causam 13. extr. de prob. c. praterea 27. extr. de testib. adeoque etiam imperfectæ seu semiplenæ probationes conjungi possunt ad fidem faciendam. Mynsing. resp. 1. numer. 30. Cujac. ad l. 3. C. de reb. credit. Mevius Cons. 73. numer. 35.*

XXVI.

Probationis subtractio amissione causæ puniatur, *l. 20. C. de probat. l. 2. §. 1. de jur. fife. cap. pervenit 5. de testibus. cap. constitutus 30. in fin. & cap. intimavit 18. de testib. Castren. in l. providendum. C. de postuland. Gloss. in c. cum causam. verb. compelli de testib. Angel. in l. 1. ff. de eo per quem fact. Argent. in cons. 55. numer. 55. vol. 2.*

XXVII.

Probari alterum sufficit, ubi narrantur plura, quorum alterum per se sufficit, *cap. gravem 15. extr. de Excess. Prælator. si tamen quis se ad plura probanda adstrinxit, non sufficit, si alterum probet, cap. licet 9. extr. de probation.*

XXIX.

Intentionem suam quis apertè probare debet, *cap. pen. extr. de compensat. & quidem cum sua qualitate & sub succumbentia, plenissime & punctualiter (ut loquuntur) demonstranda est, scilicet ex singulari effectu prætenfæ qualitat. c. ab eo 31. de Elect. in 6. cap. licet 9. ubi Felin. de probat. l. non solum 8. §. sed ut probaris. ubi Bartol. de nov. oper. nunc. probatio enim dubia non dicitur probatio, c. in præsentia 8. extr. de probat. quapropter si actor plenè probaverit, non debet compelli jurare, c. sicut 2. extr. de probat.*

XXIX.

Probationis onus auctori incumbit, non reo. *cap. quod autem 1. & seqq. 6. q. 5. nisi quando contra eum sit præsumptio, tum & probandi onus in reum transfertur, c. un. extr. ut Eccles. benific.*

XXX.

Probationes Jus non inducunt, glossa in l. sed si possessori 11. §. item si 2. ff. de jurejur. Vasquez. 2. controvers. jur. cap. 25. numer. 12. Nec questio juris requirit probationem, *cap. sæpe 44. extra.*

de appellation. & idem contra presumptionem juris & de jure probatio non admittitur, *cap. is qui 30. extr. de sponsalib.* secus est in violenta presumptione, hanc enim recipere probationem in contrarium. Textus est in *cap. ult. extr. de presbyt. non baptizand.*

XXXI.

Ante probationem iustam nemo damnandus vel iudicandus est, *cap. nullum 10. c. iudicantem. 11. 30. quest. 5.* nec iudex ad unam speciem probationis se applicare debet, *cap. in presenti 6. extr. de renunc.* sed omnia, quae coram se acta sunt, diligenter debet considerare, ex his omnibus animum suum informare, & secundum ea ferre sententiam. *c. causam 14. extr. de sentent. & re jud.* probatio itaque ut salva sit, debet iudex curam habere, *c. quoniam 5. extr. ut lit. non contest.*

XXXII.

Nemo ex propria annotatione probationem sumere potest, ne fiscus quidem, *l. 7. C. de probat.* cum liber rationum pro scribente nil probet. Perez. *C. de exact. Tribut. n. 4.*

Limita (1.) Exactorum rationibus & scripturis in his, quae officii eorum sunt, credendum est: requiritur tamen, ut sit de officio eorum, & non sit magni praedicti, quia hic exactor Tributorum religione Juramenti obstrictus est. (2.) Libris mercatorum creditur, si causa debiti in iis exprimitur. Brunem. *ad l. 5. C. de exact. Tribut.*

XXXIII.

Probationes imperfectae admittuntur favore innocentiae. Dec. *conf. 499. num. 7.* neque contra reum in criminalibus conjunguntur. Salicet. *in l. fin. C. de probat.*

XXXIV.

PROBARE oportet, nec sufficit dicere, Gloss. *verb. dicatur in l. 1. in princ. ff. si quadrupes pauperiem fecisse dicatur. cap. dilecti 8. de except. [cap. cum 12. extr. de beret. cap. ult. extr. de Schismatic. cap. cum l. & d. 22. extr. de re judic. Gloss. in l. 2. verb. aspectu. ff. de fer. & in l. Pretor ait 4. ff. de vi bon. rapt. cap. plerumque in fin. 2. quest. 7. Vult. 1. cons. Marpurg. 30. n. 3.] Jason. in l. si prius. num. 97. ff. de novi operis nunc. Felinus in cap. cum dilectus. num. 6. de accusat. Paris. *conf. 115. num. 5. volum. 1. Menoch. remed. 2. recuper. num. 178. & remed. 15. n. 403.* (Qui enim idoneum quid affirmat, illud probare debet, *l. non est necesse 11. ff. de probat. l. si contendat 28. ff. de fidejuss. Nicol. Boer. decis. 59. Carpzov. part. 2. constit. 11. de fin. 26. num. 4.* ita qui praescriptionem objicit, eam probare tenetur, *cap. ex literis 8. ff. de probat.* probata enim creduntur, non probata non creduntur, *cap. quamvis 75. 11. q. 3.* Unde si actor probare nequeat, reus absolvitur, *cap. cum Ecclesia 3. in fin. extr. de causa poss. & propriet. cap. 1. in princ. 6. quest. 5. c. 5. cap. ult. d. quest. 5. cap. unic. extr.**

ut Eccles. benefic. ut appellans qui causam appellationis probare non potest, remitti debet ad eum iudicem, a quo appellavit, cap. cum speciali 61. extr. de appellation. Nec sufficit dicere partes hoc vel illud probasse, sed demonstrandum est, per quae & quibus dictis probarit, post Baldum Wefenbec. conf. 345. pag. 1607. n. 25. & 26.

XXXV.

PROBATIO debet de necessitate concludere, (*l. veteribus 39. ff. de pact. ubi Bart. l. stipulatio ista 38. §. in stipulationib. 18. de P. O. Bartholom. Socin. conf. 74. vol. 1. Corn. conf. 126. volum. 1. Alex. conf. 112. num. 5. lib. 2. & conf. 10. n. 6. lib. 3. Bertrand. conf. 62. In factum. num. 4. lib. 7. Jason. conf. 39. Tota dubitatio. lib. 1. Riminald. conf. 78. num. 11. & conf. 125. Quoniam. n. 21. Cravett. 234. Paris. conf. 64. num. 19. lib. 1. Panschman. lib. 1. pract. quest. quest. 11. n. 28.*) quia non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse, *l. non hoc 4. C. de legitimis heredib. ubi Jason. regulam ponit cum ampliationibus & limitationibus, l. neque natales 10. C. de probat. cap. in presentia 8. cod. cap. inter corporalia 2. §. cum quis. de translat. Episcopi. cap. recepimus 8. de privileg. Bald. conf. 62. Alia vice. circa princip. vers. quinta conclusio. lib. 2. Mascard. de probat. conclus. 671. num. 11. Brunor. à Sole in locis communib. verb. probatio 10. Morla in emporio Juris, part. 1. tit. 11. in pralud. numer. 53. Alexand. Trentacinq. var. resolut. lib. 1. tit. de servitut. resolut. 1. sub n. 19. vers. hac prima declaratio. Aldovin. conf. 44. num. 6. & conf. 51. n. 18. Surdus conf. 5. num. 46. Galganet. de condit. & demonstr. part. 2. cap. 1. quest. 92. num. 5. Caesar. Argel. de contradic. legitim. quest. 15. num. 107. Cardin. Tusch. pract. conclus. tom. 6. lit. P. conclus. 765. per tot. Mar. Antonin. variar. resolut. lib. 1. resolut. 46. num. 3. Rot. decis. 127. apud Farinac. p. 1. recent. Sebast. Medices de Regulis Juris 4. num. 10. Stephanus Gratianus discept. forens. tom. 5. cap. 985. num. 25. (vid. & Bald. in d. l. neque natales. in princ. & vers. quare. Gædd. 1. cons. Marp. 26. num. 152. Unde probatio, quae non relevat, nihil concludit, *d. c. presentia. l. Duo sunt 30. ff. de test. int. Bald. in l. multis. C. de liberal. caus.* quia non concludens non habetur pro probatione. Baldus in l. matrem. C. de probat. Vult. 1. conf. 30. num. 18. nec factum probatum censetur, nisi & illius requisita probentur, *l. 1. in fin. de incend. ruin. naufrag. Mynsing 1. observ. 40. Wefenbec. conf. 19. num. 2.*)*

XXXVI.

XXXVI.

PROBATIO dubia & incerta non relevat probantem, d. l. neque natales 10. C. de probat. d. cap. in presentia (l. si fuerit 10. ff. de rebus dubiis. l. duo sunt 30. ff. de test. tutel. l. ad probationem 21. C. de probat. Bart. & Dd. in l. inter stipulantem. §. 1. de V. O. Cravetta conf. 218. num. 5. conf. 203. numer. 28. & consil. 276. num. 4.) Egid. conf. 2. n. 37. Joan. de Imola consil. 96. per tot. Hyppolit. conf. 20. num. 8. Mascard. de probat. conclus. 1363. num. 6. Surdus decif. 75. num. 17. & decif. 288. num. 45. & consil. 5. num. 45. & segg. & consil. 24. num. 16. Dn. Barbola in l. si quis intentione. num. 38. cum seq. ff. de judic. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 144. num. 21. cum seq. Seraphin. decif. 103. num. 2. Aloys. Ricc. in praxi rerum forens. Eccl. resolut. 586. num. 6. in 2. edit. Farinac. in praxi crimin. p. 2. tit. de opposit. contra dicta testium, quest. 68. num. 1. cum seq. Mar. Antonin. var. resolut. lib. 1. resolut. 106. num. 9. & resolut. 110. num. 6. & lib. 3. resolut. 36. num. 5. Rot. decif. 149. num. 2. apud Farinac. p. 1. recent. Imò contra producentem esse interpretanda. Rebuff. in tract. de reprob. testium. num. 9. Seraphin. decif. 469. num. 5. Rot. decif. 854. num. 1. apud Farinac. collect. 1. novissimarum. Surdus consil. 5. num. 48. & consil. 135. num. 86. & consil. 311. num. 34. & consil. 327. num. 48. & consil. 339. num. 21. & consil. 429. num. 74. & consil. 483. num. 5. Stephan. Gratian. tom. 4. cap. 640. num. 25. & cap. 703. num. 1. & d. tom. 5. cap. 874. num. 29. etiam in materia favorabili, Surdus d. consil. 5. num. 49. (& in terminis consanguinitatis consulendo argumentati sunt Decius conf. 321. col. 2. numer. 12. vers. non obstat. Alex. conf. 82. vol. 1. & consil. 182. num. 10. vol. 7. Cuman. conf. 43. col. 1. Corn. conf. 341. vol. 1. Anchar. conf. 52. n. 8. vers. item statutum. Capra. consil. 156. num. 6. volum. 2. Nevizan. conf. 10. num. 9. & docendo secuti sunt Alciat. de presumpt. reg. 1. pres. 28. num. 9. Tiraquell. de retract. consanguin. §. 11. gloss. 1. num. 9. vers. sed banc tamen. Gabriel. libr. 1. commun. opinion. conclus. 6. num. 24.)

XXXVII.

PROBATIO probationem non excludit, Seraphin. decif. 575. num. 5. Fortior vero tollit debiliorem, l. penult. ff. de rest. in integr. Mascard. de prob. concl. 225. num. 15.

XXXVIII.

PROBATIO specialis semper prævalet generali, Innocent. in cap. auditis. num. 4. de prescript. Hyppolit. in princip. §. dili-

genter. num. 193. & in l. de minore. §. plurimum. num. 100. ff. de questionibus. Seraphin. decif. 818. num. 5. Farinac. in praxi crimin. p. 2. q. 65. num. 170. (Non enim sufficit in genere demonstrari, nisi probetur obtinere in specie, de qua agitur. Wesemb. l. consil. 245.)

XXXIX.

PROBATIO per testes habet eandem vim, quam per instrumentum, l. in exercendis 15. Cod. de fide instrum. cap. cum Johannes 10. eodem tit. Alexand. conf. 94. vers. corroborantur, lib. 2. Gratian. consil. 90. num. 40. lib. 2. Paris. conf. 83. numer. 10. lib. 1. Soar. de Pace in practica, tom. 1. part. 2. temp. 8. num. 7. Mascardus de probat. in proem. quest. 6. & conclus. 1095. numer. 3. Morla in empirio juris, part. 1. tit. 11. in prelud. num. 4. Cardos. in praxi Judicum, verb. instrumentum 11. & verb. probatio 7. Cardinalis Tusch. d. tom. 6. lit. P. conclus. 771. Ubi duabus conclusionibus sequentibus refert, quibus casibus probatio per testes non admittatur.

De probatione Domini vid. Dominium.

CAP. CIX.

Probatus vid. Approbatio.

Probatus semel & dignus iudicatus non debet temere reprobari, l. quod semel 5. de decret. ab ord. fac. l. 9. de negot. gest. l. sancimus 25. C. de administrat. tut. Cavallos pract. quest. 423. num. 15. Gratianus tom. 3. forens. discipl. cap. 590. num. 5. Latre in decif. Grana. disp. 2. per tot. Non, inquam, temere, sed ex causa aut culpa, Gothofred. in l. 2. per ill. text. C. de profess. & Medic. & sic compone text. l. ut gradatim 11. §. reprobat. 3. de muner. & bon. confer Locam. de iur. fasc. 15. quest. 4.

CAP. CX.

Processus.

Axioma I.

Processus contra formam mandati frivolus est. cap. cum dilecta. 22. extr. de refer. cap. ult. de resist. spoliat.

II.

Processus nullus est, ubi litis contestatio non processit, cap. dudum 54. extr. de Elect. c. unit. extr. de litis contest. c. cum causam 62. extr. de appellat. c. olim. 7. extr. de injur. c. pen. extr. de purgar. Canon.

Excipe (1.) nisi causa sit spiritualis clem. dispensandis de judic. c. 1. de eo qui mist. in possess. 106.